

การยกระดับศักยภาพกระบวนการผลิตของกลุ่มเกษตรกร “สังคมโกโก้” ตำบลนาจั่ว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย

Enhancing Production Process Capacity for “Sang Khom Cocoa” Farmer Group, Na Ngio Subdistrict, Sang Khom District, Nong Khai Province

ชุตินพงศ์ คงสันเทียะ¹, ชฎาล นาคใหม่², วิชญ์ จอมวิญญาน³

Chutipong Khongsanthia¹, Chadon Nakmai², Wit Jomwinya³

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹⁻³

Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University¹⁻³

chutipong.kh@udru.ac.th¹, chadon.na@udru.ac.th², wit.jo@udru.ac.th³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และศักยภาพในกระบวนการผลิตและแปรรูปโกโก้ และ (2) สร้างกิจกรรมพัฒนาเพื่อยกระดับกระบวนการผลิตและแปรรูปโกโก้ของกลุ่ม “สังคมโกโก้” ตำบลนาจั่ว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย โดยใช้วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ สัมภาษณ์เดี่ยว-กลุ่ม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มความรู้ รวมถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่มตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งระยะต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม “สังคมโกโก้” เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรตำบลนาจั่วที่ปลูกโกโก้ ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มคือ ขาดความรู้การขยายพันธุ์ การดูแลรักษา การแปรรูปเพิ่มมูลค่า การเข้าถึงตลาดและผู้บริโภค รวมถึงการจัดสรรโครงสร้างกลุ่ม หากแต่มีศักยภาพในด้านการรวมกลุ่ม ความสามารถของผู้นำกลุ่ม พื้นที่เพาะปลูกที่เอื้ออำนวย และมีกระแสการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ จึงได้มีการสร้างกิจกรรมเพื่อยกระดับศักยภาพของกระบวนการผลิต ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ด้านการขยายพันธุ์และการดูแลรักษา อบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปเป็นอาหารและเครื่องดื่ม การอบรมให้ความรู้ด้านการเงิน การจัดโครงสร้างกลุ่ม การสร้างช่องทางตลาดออนไลน์ และสนับสนุนการออกจากร้านจัดจำหน่าย ข้อเสนอแนะสำคัญคือ ควรมีการติดตามและเปรียบเทียบประสิทธิภาพและผลลัพธ์ของกิจกรรมการพัฒนาในระยะยาว

คำสำคัญ : ศักยภาพ, กระบวนการผลิต, สังคมโกโก้, นาจั่ว, หนองคาย

Abstract

This research aimed to: (1) explore problems, obstacles, and capacity in cocoa production and processing; and (2) create development activity to enhance cocoa production and processing for “Sang Khom Cocoa” group, Na Ngio Subdistrict, Sang Khom District, Nong Khai Province. Data collection methods included survey, individual and group interview, participant observation, and workshop to foster knowledge, as well as monitoring and evaluation to analyze every process-i.e., upstream, midstream, and downstream—related to value chain of the group. The results indicated the “Sang Khom Cocoa” group is a grouping of cocoa farmers in Na Ngio Subdistrict. Issues and obstacles affecting the group were lack of

knowledge on propagation, care and maintenance, value-added processing, access to market and consumer, as well as organizing the group structure. However, the group possessed capacity is association, capability of the group leader, propitious farmland, and the trend in agro-tourism in the area. These led to creation of activities to enhance production process capacity-i.e., knowledge training on propagation and maintenance, workshop on cocoa processing into food and cosmetics, training on finance, group structure, online marketing, as well as support on sales at events and exhibition. Significant recommendation focused on monitoring and comparison of long-term performance and outcome.

Keywords: Capacity, Production Process, Sang Khom Cocoa, Na Ngio, Nong Khai

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้การผลิตและการบริโภคชะลอตัวลงมาก ทำให้การจ้างงานลดน้อยลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานในภาคเมือง โดยเฉพาะในธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และอาชีพอิสระ ในขณะที่ “เศรษฐกิจชุมชน” มีความสำคัญมากขึ้น เพราะต้องเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่กลับบ้านเหล่านั้น จึงมีการคาดการณ์ว่าในอนาคตจะเกิดการรวมกลุ่มการผลิตในชุมชนมากขึ้น เป็นเหตุให้ต้องเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการและสร้างประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจในชุมชนทุกระบวนการ ทั้งการเพิ่มความหลากหลายของสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป การสร้างช่องทางตลาดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการวิเคราะห์ศักยภาพผู้ประกอบการในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ นอกจากนี้ การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ (OECD, 2017: 4) โดยเฉพาะในข้อที่ว่าด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนครอบคลุมคนทุกกลุ่ม และการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2564: 4-6)

จากข้อเสนอเชิงหลักการของ สุเทพ ไพรวงษ์ (2563) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญและแนวทางการยกระดับกระบวนการผลิต ไว้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เป็นตัวแปรและตัวเร่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ในการผลิต ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการผลิตไม่ได้แยกขาดออกจากกระบวนการแปรรูป การขาย การส่งมอบ หรือการสรรหาเทคนิคและเทคโนโลยี หากแต่ต้องพิจารณาถึงการบูรณาการ ซึ่งกระบวนการผลิตที่ถูกพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพได้จำเป็นต้องพึ่งพาการบริหารจัดการระดับห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) และต้องพิจารณาเชื่อมโยงถึงด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองด้วยก็เป็นได้ (สุเทพ ไพรวงษ์, 2563: 2)

จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ยังมีการผลิตส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งทางจังหวัดก็เห็นความสำคัญต่อการพัฒนาในส่วนนี้ ดังจะเห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย (ระยะ 5 ปี) พ.ศ. 2561-2565 ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและยกระดับศักยภาพด้านกระบวนการและองค์กรเกษตรกรในการผลิตสินค้า (โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย และ ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในภาคการเกษตร) ทำให้มีกิจกรรมพัฒนาแก่เกษตรกรในจังหวัดอย่างหลากหลาย ได้แก่ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมตลาดสินค้า การส่งเสริมการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และการเข้าถึงบริการข้อมูลการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย, 2559)

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลด้านเศรษฐกิจของตำบลนาจัว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ. 2564 พบว่า ประชาชนตำบลนาจัวมีศักยภาพด้านเกษตรกรรม มีพืชเศรษฐกิจสำคัญได้แก่ ถั่วเขียวและยางพารา มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรแล้วจำนวน 15 กลุ่ม และมีการขยายตัว

ของพืชเศรษฐกิจใหม่ ได้แก่ เงาะ ทุเรียน และโกโก้ ซึ่งพร้อมกับแผนงานสร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน และโดยเฉพาะ “โกโก้” ที่มีการริเริ่มกันอย่างกว้างขวางในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ด้วยเหตุที่มุ่งเน้นด้านราคาผลผลิต สภาพพื้นที่ซึ่งเหมาะสมกับการปลูก ทั้งยังมีการส่งเสริมจากหน่วยงานเกษตรและสหกรณ์ทั้งระดับอำเภอและจังหวัดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เพื่อหวังให้เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ที่ทดแทนยางพารา (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดหนองคาย, 2562) จึงทำให้ปัจจุบันมีจำนวนเกษตรกรตำบลนาจัวปลูกโกโก้ทั้งสิ้นกว่า 32 ราย มีต้นโกโก้จำนวน 16,040 ต้น รวมพื้นที่ปลูก 94 ไร่ หรือคิดเป็นครึ่งหนึ่งของพื้นที่ปลูกโกโก้ทั้งหมดในจังหวัดหนองคาย

อย่างไรก็ตาม แม้โกโก้จะได้รับความสนใจจากเกษตรกรในตำบลนาจัวเป็นอย่างดี โดยเกษตรกรจะรวมกลุ่มกันในรูปแบบสหกรณ์ชื่อว่า กลุ่ม “สังคมโกโก้” แต่จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ในขณะที่ตลาดของโกโก้กำลังเติบโต เกษตรกรกลุ่ม “สังคมโกโก้” กลับเผชิญข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ กำลังการผลิตต่ำ ขาดเทคโนโลยีการแปรรูป ขาดทักษะการเพิ่มมูลค่า ตลอดจนถึงองค์ความรู้ในการปลูก/การบำรุงรักษา ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีลองผิดลองถูกและแลกเปลี่ยนกันเองภายในกลุ่ม ซึ่งการแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้โดยเร็วย่อมมีผลต่อโอกาสทางเศรษฐกิจของกลุ่มด้วย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพของเกษตรกรกลุ่ม “สังคมโกโก้” ทั้งในการผลิต การแปรรูปเพิ่มมูลค่า การจำหน่ายผลผลิต ตลอดจนการจัดการในกลุ่ม หรือเป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิตในห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอย่างยั่งยืน นับตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และศักยภาพในกระบวนการผลิตและแปรรูปโกโก้ของกลุ่ม “สังคมโกโก้” ตำบลนาจัว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนาเพื่อยกระดับกระบวนการผลิตและแปรรูปโกโก้ของกลุ่ม “สังคมโกโก้” ตำบลนาจัว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยกำหนดกรณีศึกษาคือ กลุ่ม “สังคมโกโก้ (Sang Khom Cocoa)” ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกโกโก้ในตำบลนาจัว มีที่ทำการ ณ เลขที่ 47 หมู่ 4 บ้านเทากลาง ตำบลนาจัว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ทั้งนี้ การวิจัยดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (หนึ่งตำบล หนึ่งมหาวิทยาลัย หรือ U2T) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยระยะเวลาทำการวิจัยคือ กุมภาพันธ์ – ธันวาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมตามลักษณะของระเบียบวิธีการวิจัยได้ดังนี้

1. วิจัยเชิงสำรวจ (Survey research methodology) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 สัมภาษณ์ (Interview) โดยแบ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ นายบุญช่วย แสงมณี ประธานกลุ่ม “สังคมโกโก้” โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป สถานภาพกลุ่ม ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นของกลุ่ม และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 4 ครั้ง ในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ ระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหาและศักยภาพของกลุ่ม ถอดบทเรียนระหว่างดำเนินกิจกรรมการพัฒนา (2 ครั้ง) ในช่วงระหว่างกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม พ.ศ. 2564 และขั้นตอนถอดบทเรียนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมตามหลักการทบทวนหลังปฏิบัติ (After Action Review: AAR) ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมประมาณ 5-7 คน ประกอบด้วยคณะกรรมการกลุ่ม ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้และทักษะไปใช้แก้ปัญหาและยกระดับการผลิต ความพึงพอใจ และติดตามประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรม

1.2 สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) โดยคณะผู้วิจัยจะเข้าไปร่วมกับกิจกรรมในขั้นตอนการผลิตและแปรรูปของกลุ่ม และจะเปิดเผยตนเองและวัตถุประสงค์การวิจัยให้กลุ่มได้รับทราบ เช่น การเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการปลูกและแปรรูป การอบรมเชิงปฏิบัติการ การอบรมให้ความรู้ การออกร้านจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า การถอดบทเรียนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม เป็นต้น

1.3 สำรวจ (Survey) โดยเป็นการสำรวจระยะไกล จะใช้การสำรวจโดยแผนที่แสดงภูมิประเทศ (Topographic map) และอากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicle: UAV) ประเภท 1(g) เพื่อเก็บข้อมูลพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูกโกโก้และข้อมูลภาพถ่ายเคลื่อนไหวมุมสูง

2. วิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental research methodology) อยู่ในระหว่างเดือนสิงหาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2564 มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ศักยภาพ และความต้องการของกลุ่ม “สังคมโกโก้” โดยใช้เครื่องมือ SWOT to TOWS Analysis ตามหลักการของ Humphrey (2005) โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และการสำรวจ และใช้แนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ของ Lambert & Cooper (2000) เพื่อให้เห็นศักยภาพตลอดกระบวนการผลิตทั้งต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ

2.2 สร้างกลยุทธ์จากผลการวิเคราะห์โดยวิธีการ TOWS Matrix เพื่อวางแผนและดำเนินการกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มทั้งหมด 8 กิจกรรม ตามแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูล การให้ความรู้ด้านการขยายพันธุ์/การดูแลรักษา ความรู้และทักษะการแปรรูปผลผลิต ความรู้ด้านการเงินและการบัญชี โครงสร้างและการจัดสรรผลประโยชน์ ความรู้เรื่องกฎหมายและแนวทางจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การออกแบบฉลากและบรรจุภัณฑ์ แผนการจัดหาตลาดและการโฆษณา และการทดลองออกร้านจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2.3 ติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความพึงพอใจหลังดำเนินกิจกรรม แบบสังเกตการณ์พฤติกรรม และแบบบันทึกสังเกตการณ์การนำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย

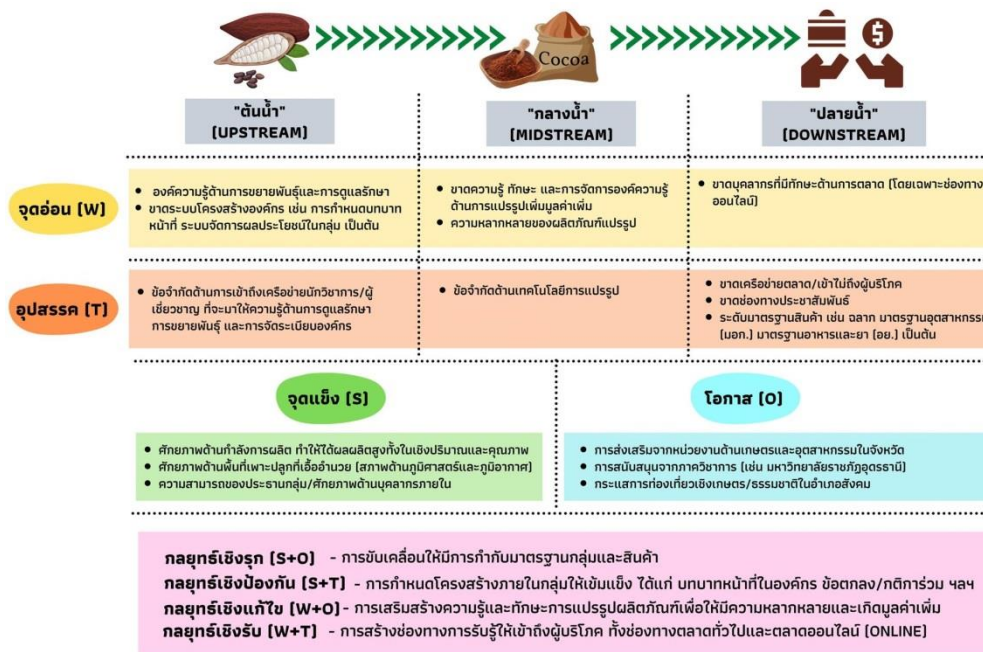
1. ข้อมูลพื้นฐาน กลุ่ม “สังคมโกโก้ (Sang Khom Cocoa)” เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกโกโก้ของตำบลนาจัว อำเภอสงคม จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์รวมกลุ่ม ช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพการผลิตและแปรรูปโกโก้เพื่อให้ได้รับประโยชน์โดยทั่วกันภายในกลุ่ม ซึ่งจุดเริ่มต้นของ “สังคมโกโก้” เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2560 โดยนายบุญช่วย แสงมณี ข้าราชการบำนาญ ที่ได้นำต้นกล้าโกโก้สายพันธุ์ IM1 จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ มาศึกษาและทดลองปลูกในสวนยางพาราในบ้านเทากลาง หมู่ที่ 4 ตำบลนาจัว อำเภอสงคม จังหวัดหนองคาย และชักชวนกันปลูกในบรรดาเพื่อนบ้านญาติพี่น้อง ซึ่งภายในระยะเวลาเพียง 2 ปี ก็สามารถให้ผลผลิตและสามารถขายผลสดกับโรงงานแปรรูปได้ และด้วยเหตุผลด้านราคาผลผลิตที่สูง ได้ผลผลิตที่เร็ว ทั้งยังสามารถปลูกแซมในสวนยางพาราโดยไม่ต้องโค่นต้นยางทิ้งเพราะมีลำต้นไม่สูงมาก ประกอบกับราคายางพาราที่ตกต่ำต่อเนื่อง ทำให้การปลูกโกโก้ได้รับความสนใจและขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนสามารถรวมกันเป็นกลุ่มเกษตรกรชื่อ “สังคมโกโก้” ได้สำเร็จ และมีการแต่งตั้ง “นายบุญช่วย แสงมณี” เป็นประธานกลุ่ม ซึ่งในปี พ.ศ. 2564 มีสมาชิกเกษตรกรในกลุ่มจำนวน 32 ราย มีต้นโกโก้จำนวน 16,040 ต้น รวมพื้นที่ปลูก 94 ไร่ และมีกำลังการผลิตผลสดต่อเดือนประมาณ 4,000 กิโลกรัม

2. การสำรวจปัญหา อุปสรรค และศักยภาพการผลิตของกลุ่ม “สังคมโกโก้” แม้กลุ่ม “สังคมโกโก้” จะสามารถทดลองปลูกโกโก้และสามารถรวมกลุ่มเกษตรกรได้สำเร็จ แต่จากการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มโดยใช้เครื่องมือ SWOT to TOWS Analysis แล้วพบว่า กลุ่มสังคมโกโก้มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ “กระบวนการต้นน้ำ” ได้แก่ ขาดองค์ความรู้ในการดูแลรักษาและขยายพันธุ์ที่ถูกต้อง และแม้ประธานกลุ่มพยายามหา

ความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ แต่ก็ยังขาดการแลกเปลี่ยนภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรภายในกลุ่ม เช่น ยังไม่มีการบทบาทหน้าที่ระหว่างสมาชิก เป็นต้น ส่วนปัญหาใน “กระบวนกลางน้ำ” คือ ขาดองค์ความรู้ในการแปรรูปยกระดับผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ยังไม่มีวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้และกำกับมาตรฐาน องค์ความรู้ที่มีส่วนใหญ่เกิดจากการลองผิดลองถูกภายในสมาชิก เช่น การแปรรูปเป็นสบู่ เป็นต้น และอุปสรรคอีกข้อคือ ข้อจำกัดด้านงบประมาณสำหรับซื้อเทคโนโลยีแปรรูปในกลุ่ม เช่น เครื่องสกัดน้ำมัน เป็นต้น ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่เน้นขายผลสดในราคาถูกกับบริษัทภายนอกที่รับไปแปรรูป และปัญหาใน “กระบวนกลางน้ำ” ก็สืบเนื่องจากกระบวนกลางน้ำ นั่นคือ เมื่อไม่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายก็ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้า ไม่มีเครือข่ายแหล่งจำหน่าย ทำให้เป็นที่รับรู้เพียงคำว่าทางกลุ่มเน้นขายผลสดโกโก้เท่านั้น

นอกจากนี้ กลุ่มสังคมโกโก้ก็มีศักยภาพด้านบุคลากร กล่าวคือ ประธานกลุ่มเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม และต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มไปในทางที่ดี โดยเฉพาะการมีนวัตกรรมหรือองค์ความรู้ใหม่เพื่อมาช่วยยกระดับการผลิต ทั้งนี้ยังมีจุดแข็งด้านสมาชิกที่เป็นกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ชุมชนเดียวกัน มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ และมีที่ทำการกลุ่มสำหรับเป็นสถานที่พบปะ ประชุม หรือถ่ายทอดเทคโนโลยี ประกอบกับมีศักยภาพด้านพื้นที่ เนื่องจากมีสภาพภูมิศาสตร์และอากาศใกล้เคียงกับภาคเหนือ (ที่เป็นแหล่งพัฒนาสายพันธุ์โกโก้) โดยเป็นพื้นที่ป่าและภูเขากว่าร้อยละ 59.35 ของพื้นที่ทั้งหมด (คณะทำงานโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมฯ ตำบลนาจั่ว, 2564: 2) ทำให้ได้ผลผลิตโกโก้ปริมาณสูงและมีคุณภาพ ซึ่งเฉพาะตำบลนาจั่วมีผลผลิตโกโก้คิดเป็นสัดส่วนครึ่งหนึ่งของทั้งจังหวัด (สัมภาษณ์ บุญช่วย แสงมณี, 2564) นอกจากนี้ โอกาสสำคัญที่ทางกลุ่มสังคมโกโก้ได้รับคือ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในอำเภอสังคมและจังหวัดหนองคาย ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยใน พ.ศ. 2562 มีการผลักดันการปลูกโกโก้ในอำเภอสังคมเพื่อทดแทนยางพารา ตามนโยบายลดพื้นที่ปลูกยางพารา ประกอบกับกระแสการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและธรรมชาติในอำเภอสังคม ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าผลิตภัณฑ์โกโก้ของกลุ่มน่าจะสร้างตลาดกับกระแสนี้ได้ ทั้งคาดหวังให้โกโก้กลายเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) ในอนาคตเช่นเดียวกับกล้วยตากสังคม นอกจากนี้ ใน พ.ศ. 2563 โครงการของเขตตรวจราชการที่ 10 สำนักงานเศรษฐกิจและการคลัง ได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 387,900 บาท เพื่อสร้างโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับกลุ่ม ซึ่งเป็นนวัตกรรมสำคัญที่ช่วยยกระดับการแปรรูปให้กับกลุ่ม (ปภาภรณ์ ชุมพชัรราชัย, 2564)

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของกลุ่มสังคมโกโก้ทั้งในกระบวนกลางน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำโดยวิธีการ SWOT Analysis ดังกล่าวแล้ว จึงมีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อยกระดับกระบวนการผลิตกลุ่มโดยวิธีการ TOWS Matrix ได้แก่ (1) กลยุทธ์เชิงรุก (S+O) การขับเคลื่อนให้มีการกำกับมาตรฐานกลุ่มและสินค้า ได้แก่ การขอจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) มาตรฐานอาหารและยา (อย.) การประสานงบประมาณและโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ (2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (S+T) การกำหนดโครงสร้างภายในกลุ่มเข้มแข็ง ได้แก่ กำหนดผังองค์กร การสร้างข้อตกลงร่วม แนวทางจัดสรรผลประโยชน์และการบัญชีที่ชัดเจน การสร้างฉลากผลิตภัณฑ์ (3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W+O) การเสริมสร้างความรู้และทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีความหลากหลายและเกิดมูลค่าเพิ่ม และ (4) กลยุทธ์เชิงรับ (W+T) การสร้างช่องทางการรับรู้เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคอย่างกว้างขวางโดยการประชาสัมพันธ์ทั้งช่องทางตลาดทั่วไปและตลาดออนไลน์ (Online)

ภาพที่ 1 วิเคราะห์ศักยภาพการผลิตและกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มสังคมโกโก้ ที่มา: (ชุดพิงค์ คงสันเทียะ, และคณะ, 2564)

3. การพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพกระบวนการผลิต จากการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาในขั้นตอน TOWS Matrix คณะผู้วิจัยจึงได้มีการประชุมสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มสังคมโกโก้ เพื่อวางแผนดำเนินกิจกรรมสำหรับยกระดับกระบวนการผลิตของกลุ่มตลอดห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งสามารถแบ่งกิจกรรมตามกระบวนการผลิตได้ดังต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมพัฒนาใน “กระบวนการต้นน้ำ (Upstream)” โดยเน้นที่การจัดการปัญหาด้านความรู้การเพาะปลูกและโครงสร้างของกลุ่ม ได้แก่ การสำรวจเพื่อจัดทำฐานข้อมูลจำนวนและพื้นที่ปลูก การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการขยายพันธุ์และดูแลรักษาพันธุ์พืชเศรษฐกิจที่ถูกต้อง (มีเนื้อหาสาธิตการเพาะเมล็ด การตอนกิ่ง การทาบกิ่ง และการทำปุ๋ยอินทรีย์ด้วยตนเอง) โดยวิทยากรจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จังหวัดหนองคาย รวมถึงการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายสิทธิการถือครองที่ดิน การจัดองค์กรในกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็ง และลำดับกฎเกณฑ์การขอยื่นเพื่อจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร โดยวิทยากรจากสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และหน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้อำเภอสังคม

ภาพที่ 2 กิจกรรมพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพใน “กระบวนการต้นน้ำ” ของกลุ่มสังคมโกโก้

- (ก) กิจกรรมสำรวจภาคสนามเพื่อจัดทำฐานข้อมูลจำนวนและพื้นที่ปลูกโกโก้
- (ข) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการขยายพันธุ์และดูแลรักษาพันธุ์พืชเศรษฐกิจ
- (ค) กิจกรรมอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายสิทธิการถือครองที่ดินและการจัดกลุ่มองค์กร

3.2 กิจกรรมพัฒนาใน “กระบวนการกลางน้ำ (Midstream)” โดยเน้นที่การเพิ่มความรู้และทักษะการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับโกโก้ ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปสบู่โฮมเมด (Homemade) และเครื่องสำอางจากกากเมล็ดและน้ำมันโกโก้ การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปอาหารประเภทขนมจากโกโก้ โดยได้รับอนุเคราะห์วิทยากรจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ทั้งนี้การอบรมดังกล่าวจะครอบคลุมถึงความรู้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การคำนวณต้นทุนและกำหนดราคาขาย การจัดการผลประโยชน์แก่สมาชิกกลุ่ม การพัฒนาสูตร รวมถึงการสนับสนุนเครื่องสักรีดน้ำมันโกโก้ขนาดเล็กสำหรับเพิ่มกำลังการแปรรูปกับกลุ่ม

(ก)

(ข)

ภาพที่ 3 กิจกรรมพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพใน “กระบวนการกลางน้ำ” ของกลุ่มสังคมโกโก้

(ก) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปสบู่และเครื่องสำอางจากเมล็ดและน้ำมันโกโก้

(ข) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปอาหารประเภทขนมจากโกโก้

3.3 กิจกรรมพัฒนาใน “กระบวนการปลายน้ำ (Downstream)” โดยเน้นที่การหาเครือข่ายตลาดและสร้างช่องทางประชาสัมพันธ์สินค้าแปรรูปจากกระบวนการกลางน้ำ ได้แก่ อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้อีคอมMERCE (Platform) เพื่อสร้างช่องทางตลาดออนไลน์ โดยวิทยากรจากสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี การระดมสมองออกแบบตราและฉลากผลิตภัณฑ์ การทดลองหาตลาดโดยออกร้านประชาสัมพันธ์จัดจำหน่ายตามท้องที่ต่างๆ เช่น ศูนย์การค้ายูดีทาวน์ (UD Town) จังหวัดอุดรธานี ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวอีสาน ตำบลบ้านม่วง อำเภอสังคม เป็นต้น

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 4 กิจกรรมพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพใน “กระบวนการปลายน้ำ” ของกลุ่มสังคมโกโก้

(ก) กิจกรรมอบรมให้ความรู้สร้างช่องทางประชาสัมพันธ์และตลาดออนไลน์

(ข) กิจกรรมระดมสมองออกแบบตราและฉลากผลิตภัณฑ์

(ค) กิจกรรมทดลองออกร้านประชาสัมพันธ์จัดจำหน่ายสินค้า

4. การประเมินผลและการติดตามการพัฒนา

การประเมินและติดตามผลของการจัดกิจกรรมยกระดับกระบวนการผลิตของกลุ่มสังคมโกโก้ เกิดขึ้นในระยะช่วง 2 เดือนหลังจัดจากจัดทุกกิจกรรม (พฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2564) แบ่งออกเป็น

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่ม 1 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

4.1 การประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ และแบบสังเกตการณ์พฤติกรรม (ประเมินโดยวิทยากร) เพื่อประเมินความรู้และทักษะจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลการประเมินโดยภาพรวมเฉลี่ยคือ ผ่านด้วยเกณฑ์คะแนน “ดีมาก” และมีการใช้แบบสอบถามประเมินพึงพอใจหลังจากจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ “พึงพอใจมากที่สุด”

4.2 การติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม โดยวัดจากการนำความรู้และทักษะไปใช้จนเกิดผลลัพธ์ในเชิงประจักษ์ ซึ่งทางกลุ่มสังคมโกโก้เกิดกิจกรรมที่สะท้อนถึงการนำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์ แยกได้ดังนี้

- กระบวนการผลิตต้นน้ำ ได้แก่ มีการจัดทำฐานข้อมูลจำนวนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และจำนวนต้นโกโก้ของสมาชิก มีการรวบรวมสมาชิกและการกำหนดโครงสร้างระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร จัดตั้งสำนักงานที่ทำการกลุ่ม (บ้านของประธานกลุ่ม) ทั้งยังวางแผนเตรียมขอขึ้นจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 นี้

- กระบวนการผลิตกลางน้ำ ได้แก่ มีการแปรรูปเมล็ดโกโก้เป็นโกโก้คั่วผง น้ำมันโกโก้ และกากเมล็ดโกโก้สำหรับแปรรูป มีการแปรรูปอาหารจากโกโก้ ได้แก่ บราวนี่โกโก้ คุกกี้โกโก้สูตรต่างๆ ทั้งยังต่อยอดผลิตภัณฑ์โดยผลิตเป็นขนมธัญพืชรสโกโก้ และสามารถผลิตสบู่โฮมเมดจากกากเมล็ดและน้ำมันโกโก้ นอกจากนี้ ผลพลอยได้จากกระบวนการแปรรูปยังได้น้ำสกัดจากผลโกโก้ ซึ่งสามารถแปรรูปเป็นเครื่องดื่มได้ ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและวิจัยต่อยอดในด้านสรรพคุณ กรรมวิธีแปรรูป และคุณค่าทางโภชนาการต่อไป

- กระบวนการผลิตปลายน้ำ ได้แก่ มีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์แปรรูปโกโก้ในชื่อ “โกโก้คุณย่า” มีการสร้างช่องทางประชาสัมพันธ์ออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook fanpage) มีการสร้างตลาดให้เป็นที่รู้จักในอำเภอและจังหวัด เช่น ตลาดนัดถนนคนเดินอำเภอสังขละ และผลจากการออกร้านจัดจำหน่ายก็สามารถติดต่อกับตัวแทนส่งออกโกโก้ผงไปยังสหรัฐอเมริกาเพื่อเอมัลต์ได้ (ทูโบ) นอกจากนี้ ทางกลุ่มได้มีแผนผลักดันเพื่อจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โกโก้แปรรูปในลักษณะบันทึกข้อตกลง (MOU) กับร้านอาหารและเครื่องดื่มในอำเภอสังขละ ตามโครงการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองคาย

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 5: การติดตามผลหลังจากจัดกิจกรรมการพัฒนากระบวนการผลิตของกลุ่มสังคมโกโก้

(ก) การออกแบบฉลากและผลิตภัณฑ์

(ข) การออกร้านจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกร ณ ตลาดนัดถนนคนเดินอำเภอสังขละ

(ค) การใช้สื่อแพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และสร้างตลาดออนไลน์

ที่มา: (<https://web.facebook.com/SKCocoa> และ <https://web.facebook.com/หลงมานจั่ว-100263552323475> สงวนลิขสิทธิ์ โดย ชูติพงศ์ คงสันเทียะ, และคณะ, 2564)

ภาพที่ 6 สรุปกิจกรรมการยกระดับศักยภาพตลอดกระบวนการผลิตของกลุ่มสังคมโกโก้

ที่มา: (ชุดพิงศ์ คงสันเทียะ, และคณะ, 2564)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการยกระดับศักยภาพกระบวนการผลิตของกลุ่มเกษตรกร “สังคมโกโก้” ตำบลนาจิว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย สามารถแยกสรุปและอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. การศึกษาปัญหา อุปสรรค และศักยภาพในกระบวนการผลิตและแปรรูปโกโก้ของกลุ่มสังคมโกโก้ โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis และ TOWS Matrix พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มสังคมโกโก้พบได้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ ขาดองค์ความรู้ในการดูแลรักษาและขยายพันธุ์ที่ถูกต้อง ขาดการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ขาดการจัดโครงสร้างองค์กรภายในกลุ่ม ขาดองค์ความรู้ในการแปรรูป ขีดจำกัดด้านเทคโนโลยีแปรรูปในกลุ่ม ขาดการช่องทางประชาสัมพันธ์สินค้า และตลาด ส่วนศักยภาพที่กลุ่มสังคมโกโก้มีนั้นได้แก่ ด้านความสามารถของผู้นำกลุ่ม ศักยภาพการผลิตที่สูง ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ และมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอยู่ตลอด ซึ่งสอดคล้องตามวิธีการศึกษาของ พนาวิช ปรีดากรณ์ และ เตมธรรม สิทธิเลิศ (2564) ที่วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการการพัฒนาการวิจัยขั้นต้นที่สอดคล้องกับแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT Analysis ซึ่งทำให้เห็นศักยภาพของผลิตภัณฑ์ขั้นต้นทั้งในต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และสามารถกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาได้

2. การสร้างกิจกรรมพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพกระบวนการผลิตและแปรรูปโกโก้ของกลุ่มสังคมโกโก้ เป็นการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดในกระบวนการผลิตตามแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่เน้นที่การอบรมให้ความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มทักษะด้านต่างๆ เช่น การให้ความรู้ด้านการขยายพันธุ์และดูแลรักษาที่ถูกต้อง ความรู้กฎหมายที่จำเป็น การจัดการองค์กร การแปรรูปเพิ่มมูลค่าโกโก้ การตลาด การบัญชี และการสร้าง

ช่องทางการตลาดและประชาสัมพันธ์สินค้า นอกจากนี้ยังมีการผลักดันให้เชื่อมโยงกับเครือข่ายหน่วยงานภายนอกเพื่อรับการช่วยเหลือด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ นิรันดร์เกียรติ ลิวคณูปการ (2565) ที่มีการศึกษาเรื่องการจัดการห่วงโซ่คุณค่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามุ่งเน้นห่วงโซ่อุปทานโดยการเพิ่มความรู้ ทักษะ และการบูรณาการความช่วยเหลือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หากแต่จุดเด่นของงานวิจัยนี้คือ การทำให้กลยุทธ์การพัฒนากลายเป็นกิจกรรมพัฒนาเพื่อยกระดับกระบวนการผลิตที่เป็นรูปธรรม ทั้งยังมีการประเมินผลและติดตามผลลัพธ์ภายหลังดำเนินกิจกรรม ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาของแต่ละกระบวนการผลิตที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุตติระ ระบอบ และคณะ (2563) ที่มีการใช้แนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อการยกระดับโซ่คุณค่าของห่วงโซ่อุปทานของปลาสดแปรรูปจังหวัดสมุทรปราการ โดยออกแบบเป็นกิจกรรมการพัฒนา 9 กิจกรรมหลักและ 5 กิจกรรมสนับสนุน ซึ่งทำให้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่อุปทานของปลาสดแปรรูปครอบคลุมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการติดตามหลังเสร็จกิจกรรมการพัฒนาในระยะยาว เพื่อประเมินความยั่งยืนของประสิทธิภาพและผลลัพธ์ โดยเฉพาะเรื่องการนำความรู้และทักษะการไปใช้ในกระบวนการแปรรูปและการสร้างเครือข่ายตลาด ทั้งยังเป็นการประเมินปัญหาที่อาจตามมาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขต่อไป
2. ส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดและกระจายภาวะผู้นำสู่เกษตรกรในกลุ่มรายอื่นๆ เช่น การอบรมพัฒนาภาวะผู้นำและบุคลิกภาพ เป็นต้น เพื่อให้เกิดบุคลากรที่มีคุณภาพมาขับเคลื่อนกลุ่มต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรอย่างชัดเจน ทั้งในระดับอำเภอ และจังหวัด เพื่อยกระดับกระบวนการผลิต แปรรูป และจัดจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพและเกิดความเข้มแข็ง เช่น การอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาสายพันธุ์ไก่ที่ทนต่อโรคและภัยแล้ง การอบรมให้ความรู้ด้านการควบคุมคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานตลาด การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านโลจิสติกส์การขนส่งเพื่อลดความสูญเสียของผลิตภัณฑ์ไก่ เป็นต้น
2. ควรมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาช่องทางจำหน่ายผ่านตลาดผู้ซื้อออนไลน์ในลักษณะผู้ผลิตพบผู้บริโภค เพื่อลดบทบาทพ่อค้าคนกลาง เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application) การสื่อสาร การบริการหรือโลจิสติกส์ที่ให้บริการโดยใช้รูปแบบส่งถึงมือผู้บริโภคที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยด้านการเงิน เพื่อเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการพัฒนาระดับกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลตัวเลขและสถิติที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การเปรียบเทียบรายได้-ต้นทุน-กำไร เป็นต้น
2. การวิจัยเพื่อต่อยอดในกระบวนการผลิต แปรรูป และการตลาด เช่น การสร้างระบบหมุนเวียนทางเศรษฐกิจเพื่อลดต้นทุนการผลิต การวิจัยต่อยอดผลิตภัณฑ์น้ำจากผลโกโก้ (ส่วนที่หุ้มเมล็ดโกโก้) การศึกษาความต้องการของผู้บริโภค/ผู้ซื้อเพื่อที่จะได้พัฒนาสินค้าให้เป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) โดยกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่สนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมการพัฒนาในตำบลนาจัว และขอขอบคุณตัวแทนผู้นำชุมชน กลุ่ม “สังคมโกโก้” วิทยากร และหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว ที่มีส่วนผลักดันทั้งทางตรงและทางอ้อมให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) ตำบลนาจั่ว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย. (2564). รายงานสภาพตำบลนาจั่ว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย (ข้อมูลระยะ 6 เดือน มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2564) สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 17 พฤษภาคม 2564. หน้า 1-4.
- ชุติพงศ์ คงสันเทียะ, ชฎาล นาคใหม่; และ วิชญ์ จอมวิญญูณ. (2564). รายงานการจัดเวทีสรุปบทเรียน ประสบการณ์ และผลการดำเนินงาน โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) ตำบลนาจั่ว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย. อุดรธานี: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ชุติระ ะบบบ, ชีรวิทย์ สุริรัตน์, บรรเจิดศักดิ์ สันหมักดี, ชนิตา หมอยาดี, มรกต กำแพงเพชร, กัณต์ติภมาฐิตันปริญาณกุล, อัญชลี สมบูรณ์, พิชรา โพชนิก, พิชญ วรณกุล และ มงคล ยุพัฒน์. (2563). การยกระดับโซ่คุณค่าของห่วงโซ่อุปทานปลาสดแปรรูปจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*. 12(2): 147-167.
- นิรันดร์เกียรติ ลีวคุณูปการ. (2565). การจัดการห่วงโซ่คุณค่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 17(1): 136-146.
- ปภาภรณ์ ชุนหัชชาชัย. (2564). เยือนถิ่นอีสานบ้านเฮากับรองนายกรัฐมนตรี นายสุพัฒนพงษ์ พันธ์มีเชาว์. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.fpojournal.com/north-eastern-infrastruture-laos-china-border>
- พนารัช ปรีดากรณ์; และ เติมธรรม สิทธิเลิศ. (2564). ยุทธศาสตร์การวิจัยขั้นสูง. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 27(1): 63-80.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย. (2559). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย (ระยะ 5 ปี) พ.ศ. 2561-2565. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.nongkhai.doae.go.th>
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2564). OKMD Workshop กับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *เดอะโนวเลจ (The Knowledge)*. 3 (16): 3-9.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดหนองคาย. (2562). *หนองคาย; เกษตรกรอำเภอสว่างรวมตัวกันปลูกโกโก้*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG190320100717939
- สุเทพ ไพรวงษ์. (2563). การบริหารจัดการธุรกิจอุตสาหกรรมในยุค COVID-19. *วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม*. 2(1): 1-3.
- Humphrey, A. (2005). *SWOT Analysis for Management Consulting*. United State: Stanford Research Institute Alumni Newsletter (SRI International).
- Lambert, D.M. & Cooper M. C. (2000). Issues in Supply Chain Management. *Industrial Marketing Management*. 29: 65-83.
- OECD. (2017). *Measuring Distance to the SDG Target*. Paris: The Organization for the Economic Co-operation and Development (OECD).

Translated Thai References

- Chunhachatrachai, P. (2021). Visit Isan-Ban-Hao (northeastern part of Thailand) with deputy prime minister Mr. Supattanapong Punmeechaow. Retrieved December 26, 2021, from <http://www.fpojourn.com/north-eastern-infrastruture-laos-china-border> (in Thai)
- Khongsanthia, C., Nakmai, C.; & Jomwinya, W. (2021). *The Summarizing Report of Lessons, Experiences and Results; The Integrated Subdistrict Economic and Social Upgrading Project (U2T) Na Ngio Subdistrict, Sang Khom District, Nong Khai Province*. Udon Thani: The Research and Development Institute, Udon Thani Rajabhat University. (in Thai)
- Livkunupakan, N. (2022). The Value Chain Management of Deep South Processed Agricultural Product Community Enterprise. *Journal of Yala Rajabhat University*. 17(1): 136-146. (in Thai)
- Nong Khai Provincial Agriculture Extension office. (2016). *The Strategic Plan for Development of Nong Khai Provincial Agriculture Extension Office (5 year period) 2018-2022*. Retrieved December 25, 2021, from <http://www.nongkhai.doae.go.th> (in Thai)
- Nong Khai Provincial Public Relations Office. (2019). Nong Khai; Farmers in Sang Khom district gathered to plant cocoa. Retrieved December 25, 2021, from https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG190320100717939 (in Thai)
- Office of Knowledge Management and Development (Public Organization). (2021). OKMD Workshop and Sustainable Development. *The Knowledge*. 3 (16): 3-9. (in Thai)
- Phraiwong, S. (2020). The Management Administration of Industrial Business in COVID-19 Era. *Journal of Industrial Business Administration*. 2(1): 1-3. (in Thai)
- Preedakorn P.; & Sitthilert T. (2020). Research Strategies of Turmeric. *APHIET Humanities and Social Sciences journal*. 27(1): 63-80. (in Thai)
- Rabob, C., Sureerattanan, C., Sanhapuckdee, B., Moryadee, C., Kamphaengphet, M., Rattanaparinyanukool, K., Sombun, A., Phochanikom, P., Vanakul, P.; & Yupat M. (2020). Value Chain Elevation of Snakeskin Gourami (*Trichogaster Pectorolls*) Processing Supply Chain in Samut Prakarn Province. *Journal of Business Review*. 12(2): 147-167. (in Thai)
- The Working Group of The Integrated Subdistrict Economic and Social Upgrading Project (U2T) Na Ngio Subdistrict, Sang Khom District, Nong Khai Province. (2021). *The Condition Report of Na Ngio Subdistrict, Sang Khom District, Nong Khai Province (data for 6 months January – June 2021) the Research and Development Office, Udon Thani Rajabhat University 17 May 2021*. Page 1-4. (in Thai)